

Lagarna från Gortyna 450 f.kr

I stadsstaten Gortyna hittade man på 1800-talet en lagtext som är den mest fullständiga från antikens Grekland, trots det är det bara fragment av den fullständiga lagen som vi kunnat utläsa. Gortyna låg på ön Kreta och var en av många stadsstater som hade en välarbetad lagtext. Nedan följer att antal paragrafer till lagtexten från ca. 450 f.kr.

I. Om någon avser att väcka åtal mot en fri man eller slav, ska han inte agera genom att gripa personen innan rättegången; men om han gör det, ska domaren böta honom tio staters (grekisk myntenhet) för den fria mannen, fem för slaven, och låta honom släppas inom tre dagar. Men om han inte släpper honom, ska domaren döma honom till en stater för en fri man, en drachma för en slav, varje dag tills han har släppt honom. Men om han förnekar att han gjorde gripandet, ska domaren besluta med ed, om inte ett vittne vittnar (...).

II. Om någon begår våldtäkt på en fri man eller kvinna, ska han betala 100 staters, och om på sonen eller dottern till en apetairos (högt uppsatt man) tio, och om en slav på en fri man eller kvinna, ska han betala dubbelt, och om en fri man på en manlig eller kvinnlig slav fem drachmer, och om en slav på en manlig eller kvinnlig slav, fem staters. Om någon förför en kvinnlig hushållsslav med våld ska han betala två staters, (...). Om någon försöker förföra en fri kvinna, ska han betala tio staters, om ett vittne vittnar.

III. Om någon ertappas i äktenskapsbrott med en fri kvinna i hennes fars, brors eller makes hus, ska han betala 100 staters, men om i någon annans hus, femtio; och med hustrun till en apetairos, tio. Men om en slav med en fri kvinna, ska han betala dubbelt, men om en slav med en slavs hustru, fem.

IV. Om en man och kvinna skiljer sig, ska hon ha sin egen egendom som hon kom med till sin man, och hälften av inkomsten om det är från hennes egen egendom, och vad hon än har vävt, hälften, vad det än må vara, och fem staters, om hennes man är orsaken till hennes skilsmässa; men om mannen förnekar att han var orsaken, ska domaren besluta.

V. Om en man dör och lämnar barn, om hans fru vill, kan hon gifta sig igen, ta sin egen egendom och vad hennes man kan ha gett henne, enligt vad som är skrivet, i närvaro av tre vittnen av myndig ålder och fria. Men om hon tar med sig något som tillhör hennes barn ska hon hållas ansvarig. Och om han lämnar henne barnlös, ska hon ha sin egen egendom och vad hon än har vävt, hälften, (...). Om en hustru dör barnlös, ska mannen återlämna hennes egendom till hennes arvingar, och vad hon än har vävt hälften, och av produkten, om det är från hennes egen egendom, hälften. Om en kvinnlig slav separeras från en manlig slav medan de lever eller vid hans död, ska hon ha sin egen egendom, men om hon tar med sig något annat ska hon hållas ansvarig.

VI. Om en kvinna föder ett barn medan hon lever åtskild från sin man efter skilsmässa, ska hon få det överlämnat till mannen i hans hus, i närvaro av tre vittnen; om han inte tar emot barnet, ska det vara moderns beslut att uppfostra eller överge det.

X. Så länge en far lever, ska ingen köpa någon av hans egendom från en son, eller ta den i pant; men vadhelst sonen själv kan ha förvärvat eller ärvt, får han sälja om han vill; och inte heller ska fadern sälja eller pantsätta sina barns egendom, vad de än själva har förvärvat eller ärvt, eller maken sin hustrus, eller sonen sin mors. . . Om en mor dör och lämnar barn, ska fadern vara förvaltare av moderns egendom, men han får inte sälja eller pantsätta utan barnens samtycke, om de är myndiga; och om någon annars köper eller tar på pant egendomen, ska den ändå tillhöra barnen; och till köparen eller pantsättaren ska säljaren eller pantsättaren betala dubbelt värdet i skadestånd. Men om han gifter om sig, ska barnen ha kontroll över moderns egendom.

XI. Om en slav gifter sig med en fri kvinna, ska barnen vara fria; men om den fria kvinnan gifter sig med en slav, ska barnen vara slavar; och om både fria och slavar barn föds av samma mor, om modern dör och det finns egendom, ska de fria barnen ha den; annars ska hennes fria släktingar ärva den.

XVI. En son får ge sin mor eller en make till sin hustru 100 staters eller mindre, men inte mer; om han skulle ge mer, ska släktingarna ha egendomen. Om någon är skyldig pengar, eller har skadeståndsskyldighet, eller under en pågående rättegång, skulle ge bort något, såvida inte resten av hans egendom är lika stor som skyldigheten, ska gåvan vara ogiltig. Man ska inte köpa av en man medan han är pantsatt tills pantsättaren frigör honom.

XVII. Adoption kan ske varifrån man vill; och deklARATIONEN ska göras på torget när medborgarna är samlade. Om det inte finns några legitima barn, ska den adopterade få all egendom som legitima barn. Om det finns legitima barn, ska den adopterade sonen få en lika stor andel som de manliga barnen. Om den adopterade sonen dör utan legitima barn, ska egendomen återgå till de relevanta släktingarna till adoptanten. En kvinna får inte adoptera, inte heller en person under puberteten.

Frågor till utdraget:

1. Sammanfatta lagarna kort.
2. Vilken typ av brott prioriterade man i lagtexten och vilken typ av samhälle får vi bilden av att Gortyna var?
3. Diskutera om följande fråga är en bra fråga att ställa till utdragen: Vilka rättigheter hade slavar i antikens Grekland?
4. Diskutera om följande fråga är en bra fråga att ställa till utdragen: Vilka rättigheter hade kvinnor i stadsstaten Gortyna?
5. Formulera en egen fråga som går att besvara med utdraget.
6. Kan vi dra några andra slutsatser från utdraget?